

Una vida de diàleg i de tolerància

La Generalitat de Catalunya prepara l'edició d'un opuscle sobre la vida i obra del polític i geògraf Marc-Aureli Vila, mort el passat 5 de juny a Barcelona. Fundador d'ERC, Vila va dedicar bona part de la seua vida al partit i va arribar a ser delegat de la Generalitat Republicana a Veneçuela. A banda del seu vessant polític, Marc-Aureli va heretar del seu pare, el geògraf Pau Vila, la passió per la geografia.

Nascut el 17 de gener de 1908 a Gràcia, com a ell li agradava dir, Marc-Aureli Vila i Comaposada ha estat una de les persones clau en el catalanisme polític del segle XX. Aquest geògraf i també advocat va consagrar la vida a la política –al seu partit, ERC– però no va deixar de banda les seues altres dues passions: la geografia i la família.

Els que el van conèixer diuen d'ell que va ser un home de diàleg, discret, tolerant i amb un extraordinari sentit de l'humor.

El seu compromís amb el país i amb el nacionalisme el portà de ben jove a la militància política. Procedent d'Estat Català –moviment polític de caràcter separatista fundat per Francesc Macià el 1922 amb la finalitat de proclamar la República Catalana– Vila va participar intensament en la fundació d'Esquer

Republicana de Catalunya (ERC) el 1931, partit en què milità la resta de la seua vida. De fet, Vila era l'últim testimoni viu d'aquella constitució.

Una de les seues primeres accions polítiques va ser la participació en els Fets de Prats de Molló, la invasió frustrada de la Garrotxa des de França per un grup de militants d'Estat Català preparada i dirigida per Francesc Macià. Durant aquest complot, esdevingut a principi de novembre de 1926 i que féu conèixer arreu d'Europa el problema de Catalunya, Vila va ser l'enllaç a Barcelona. Abans de l'inici de la Guerra Civil va formar part del Consell de Cultura de la Generalitat i el 1934 es va fer càrrec del centre d'esquerra d'Estat Català de Gràcia.

De la seua militància política –primer a Estat Català i després a ERC– Vila va assumir una ideologia profundament d'esquerres i allunyada del militarisme, tot i que durant la Guerra Civil es va incorporar com a oficial al Regiment Pirinenc de la Generalitat de Catalunya, l'únic regiment militar que des del 1714 ha estat a les ordres directes de la Generalitat. Abans d'acabar-se la guerra va ingressar en el cos jurídic de l'exèrcit de la República i va ser destinat com a auditor a la divisió 45 al front de l'Ebre.

El 1939, llicenciat ja en Geografia i després d'haver estat internat en un camp de concentració del Rosselló, va aconseguir marxar cap a Colòmbia, on es va doctorar en dret. Al cap de poc temps es va instal·lar a Veneçuela, on va viure els gairebé quaranta anys d'exili. Allà, el 1959, Tarradellas, que considerava Vila com un dels seus homes de confiança, el va nomenar delegat de la Generalitat Republicana.

Marc-Aureli Vila va morir el juny passat, a l'edat de 92 anys.

La vocació política de Marc-Aureli Vila, però, no li va impedir dedicar-se a la seua altra gran passió: la geografia. Durant la seua estada a l'exili, Vila va ser professor de la Universidad Central de Caracas, del 1944 al 1971, de la Universidad Católica Andrés Bello, també de la capital de Veneçuela, i durant més de vint-i-un anys va ser cap de la Unitat de Geografia de la Corporación Venezolana de Fomento. A banda de la docència, Vila va orientar els seus coneixements en geografia cap a la investigació. Així, va elaborar diversos projectes geoeconòmics per al Govern veneçolà, entre els quals, la geografia de Veneçuela, una edició de 24 volums que es podria considerar la seua obra magna.

Marc-Aureli Vila va tornar a Barcelona el 1978 i es va dedicar sobretot a l'activitat política. Durant la segona legislatura, del 1984 al 1988, va ser diputat al Parlament català. El seu esperit tolerant i de concòrdia –"mai més una altra guerra", deia sovint Vila– li van

Marc-Aureli Vila: molt més que un mestre

Vaig conèixer Marc-Aureli Vila, inicialment per raons professionals, poc temps després del seu retorn de l'exili. La bona química personal i la sintonia ideològica entre tots dos van fer possible que comencés ben aviat una relació personal que va arribar molt més lluny de l'estricta àmbit de la geografia, de manera que vam forjar una autèntica amistat i va compartir amb mi vivències essencials per entendre l'independentisme català dels anys vint i trenta, així com l'ERC de l'exili i del postfranquisme.

Circumstàncies personals van fer possible que jo tingués la fortuna de conèixer la dimensió humana d'un Marc-Aureli Vila que em va fer costat sempre, amb la paraula justa i amb aquell optimisme consubstancial en ell que tant trobaré a faltar. Tot plegat, més enllà de la seva indiscutible vàlua professional, suficientment coneguda, tot i que no prou reconeguda per les institucions, els representants de les quals, a l'hora de la seva mort, no han sabut estar a l'altura de les circumstàncies i retre homenatge a un home que va dedicar tota la seva vida al servei de Catalunya i de la ciència. Un home savi, i per tant, poc amic de protagonismes, va ser per a molts catalans i veneçolans exemple de civisme, de tolerància i de patriotisme. Allunyat de dogmatismes, es va mantenir sempre ferm en la defensa d'allò que és essencial en el pensament d'un home d'esquerres.

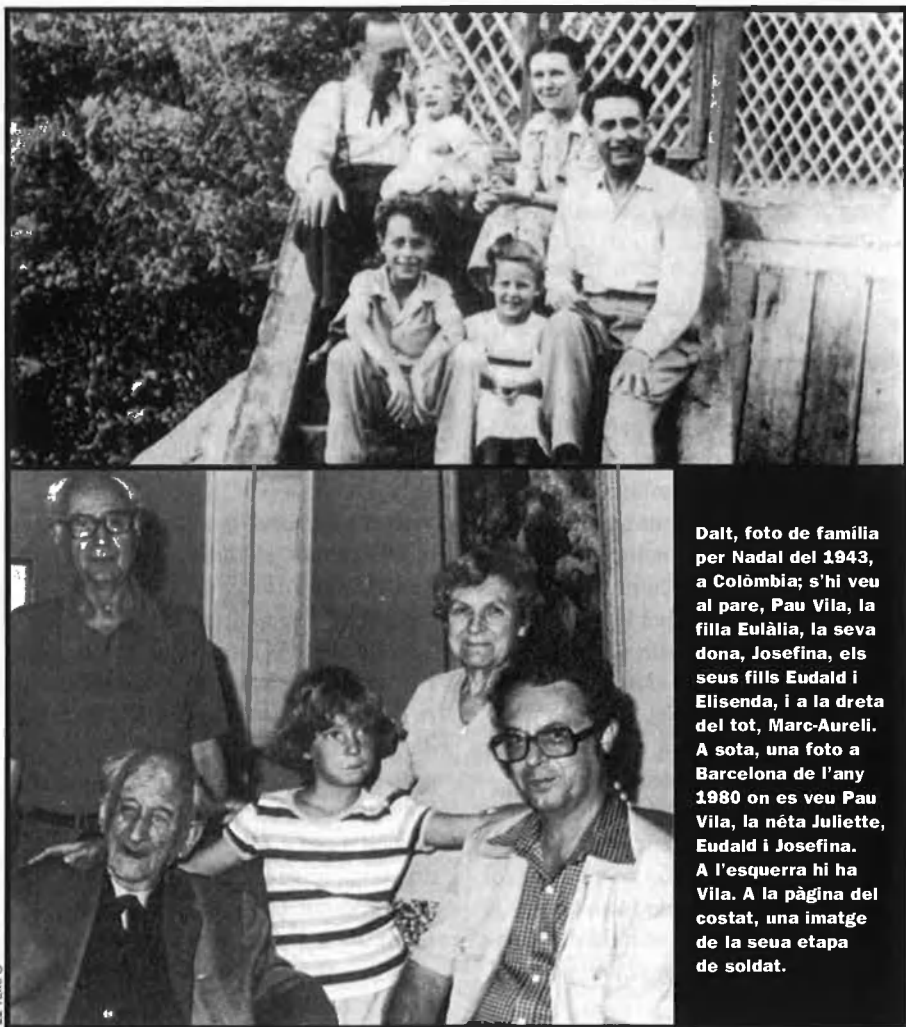
Agraït de mena, va donar mostres inequívocues d'amor i d'integració a Veneçuela, el país que el va acollir i del qual

va mantenir la nacionalitat fins a la seva mort. Però Marc-Aureli Vila també és l'home que va tornar ja de gran a Catalunya per reprendre des d'ERC el combat per les llibertats que havia començat de ben jove, amb la seva militància a Estat Català, en optar per la via insurreccionalista fent costat a Macià, amb qui col·laborà en el complot de Prats de Molló. Treballant des de les institucions en temps de pau i a l'exili, no va dubtar pas a agafar les armes per fer front a la barbàrie feixista i defensar el país i la llibertat. Sempre, doncs, a primera línia en el camp científic i cívic ens va aportar el millor d'ell mateix, com a polític i intel·lectual.

Defensor dels Països Catalans, és a dir, de la nostra unitat nacional, va dedicar moltes hores a l'estudi de la societat valenciana a l'època medieval. Jo mateix vaig tenir l'honor d'editar-li l'obra *Llengua, economia i societat a la València del segle XV segons 'L'Espill' de Jaume Roig*, un autèntic exercici d'erudició.

Per tot plegat, la nostra nació ha perdut amb la mort de Marc-Aureli Vila un patriota; la nostra societat, un defensor de la justícia i de la tolerància; la geografia, una eminència; i jo, com tantes altres persones, he perdut, no únicament un mestre, sinó un autèntic amic.

Santiago Cucurella
geògraf i historiador

Dalt, foto de família per Nadal del 1943, a Colòmbia; s'hi veu al pare, Pau Vila, la filla Eulàlia, la seva dona, Josefina, els seus fills Eudald i Elisenda, i a la dreta del tot, Marc-Aureli. A sota, una foto a Barcelona de l'any 1980 on es veu Pau Vila, la néta Juliette, Eudald i Josefina. A l'esquerra hi ha Vila. A la pàgina del costat, una imatge de la seua etapa de soldat.

valer el respecte i l'amistat dels membres de tots els grups parlamentaris. La tornada de Vila a Catalunya no el va fer oblidar, però, el seu país adoptiu. Va continuar mantenint molt bones relacions amb el Govern i amb la universitat de Venècia i mai no va renunciar a la doble nacionalitat. De fet, el seu despatx, el presidia una enorme bandera veneçolana en memòria de tots els anys que hi havia viscut.

El 1991 va renunciar a la Creu de Sant Jordi –tal com havien fet altres intel·lectuals que van patir l'exili–, en desacord amb la política del Govern català, que Vila considerava massa “tova”.

Aquestes desavinences amb la Generalitat, juntament amb el fet que la seua tornada a Barcelona va passar certament desapercibuda per al Govern català, van provocar un cert distanciament entre Vila i la màxima institució catalana. De fet, cap representant de

la Generalitat ni de Convergència Democràtica de Catalunya va assistir a la cerimònia civil de comiat al geògraf. La Generalitat, però, prepara actualment un llibre que recollirà les dades biogràfiques, la bibliografia i un seguit de fotografies familiars de Marc-Aureli Vila. A més, s'inclouran els discursos que Enric Lluch i Joan Maria Pujals –aleshores conseller de Cultura– van pronunciar a l'auditori del Palau de la Generalitat en un homenatge a l'advocat i geògraf celebrat el 1998 amb motiu del seu norantè aniversari. Es preveu que l'opuscle es presente el juny vinent, un any després de la seua mort.

Un geògraf prolífic. A Barcelona, Vila va compaginar amb la política la seua tasca de geògraf, i va fundar la Societat Catalana de Geografia, dependent de l'Institut d'Estudis Catalans. Al llarg de la seua vida, va escriure vuitanta-tres llibres i més de vint opuscles.

Tot i que la gran majoria d'aquests escrits fan referència a la geografia, Vila es va interessar molt per la terminologia topogràfica en català, i va publicar diversos estudis sobre aquest tema, entre els quals un diccionari terminològic, un dels seus últims treballs. A més, la seua afició a la literatura el va portar a elaborar diversos estudis, si més no insòlits, com *Els caputxins catalans a Venècia en el segle XVIII* o *Llengua, economia i societat a la València del segle XV segons 'L'Espill' de Jaume Roig*.

El 1989 va publicar les seues memòries, que va començar i acabar a l'exili. Es tracta de *Temps viscut (1908-1978)*, un recull de vivències, de records i de reflexions al voltant de la seua vida.

Una vida en què la família va ser sempre un punt de referència. Tot i que a Marc-Aureli no li agradava que el recordaren constantment com el fill de Pau Vila –reconegut geògraf català, autor de la primera divisió comarcal de Catalunya, fet que li atorgava un valor simbòlic molt important–, ell va heretar del seu pare la passió per la geografia.

Casat amb Josefina Planas i Salaric, Vila va tenir quatre fills. Durant els darrers anys de la seua vida va dedicar bona part del seu temps a cuidar la seua esposa, afectada d'una greu i progressiva pèrdua de visió. Uns anys en què el matrimoni Vila va gaudir, a la casa de Gràcia on de sempre havia viscut la família, de la companyia de Juliette Vila Sinclair-Spench, una de les nêtes del geògraf –filla d'Eudald Vila–. La decisió de Juliette de viure a Barcelona va possibilitar que els descendents del geògraf recuperaren el català, oblidat després de tants anys d'exili.

L'última aparició pública de Marc-Aureli Vila va ser durant el XXIII Congrés Nacional d'ERC, celebrat a Tarragona el passat mes de març. En aquell acte, que es va convertir en una mena d'homenatge al més veterà de tots els militants del partit, Vila va intervenir amb un discurs –com sempre feia en aquestes ocasions– en clau de futur, malgrat la seua avançada edat. Era el més gran i a la vegada el més jove.

Rosanna Melià